

Verksamhetsberättelse 2021

för Kammarrätten i Stockholm och Migrationsöverdomstolen

KAMMARRÄTTEN I STOCKHOLM
SVERIGES DOMSTOLAR

Kammarrätten i Stockholm är en allmän förvaltningsdomstol. Förvaltningsdomstolarnas främsta uppgift är att lösa tvister mellan enskilda och det allmänna. Kammarrätten i Stockholm är den största av Sveriges fyra kammarrätter och är också landets migrationsöverdomstol. 2021 avgjorde Kammarrätten i Stockholm och Migrationsöverdomstolen drygt 22 000 mål varav drygt 13 000 migrationsmål.

Kammarrätten i Stockholm

Postadress: Box 2302, 103 17 Stockholm

Besöksadress: Birger Jarls torg 5, 111 28 Stockholm

E-post: kammarrattenistockholm@dom.se

www.domstol.se/kammarratten-i-stockholm

INNEHÅLL

PRESIDENTEN HAR ORDET	5
SJUKPENNING OCH SJUKERSÄTTNING VANLIGASTE MÅLEN	6
HANDLÄGGAREN SOM ÄR MED FRÅN START TILL MÅL	10
INTRESSANTA AVGÖRANDE	12
DOMARROLLEN I FÖRÄNDRING	14
EN FÖRSMÅK AV DOMSTOLSARBETE I PRAKTIKEN	19
DOMSTOLSARBETE I PROJEKT: FÖRETAGSSTÖD UNDER PANDEMIN	20
ANITA LINDER UTREDDE ARBETSKRAFTSINVANDRING	24
ÄNDRINGAR I UTLÄNNINGSLAGEN GER BEHOV AV TOLKNING OCH VÄGLEDNING	27
FRÅN E-POSTRUTINER TILL DIGITALT DÖMANDE	29
ATT HITTA BALANSEN I DET NYA ARBETSLIVET	31
MED UPPDRAG ATT GÖRA SKILLNAD	34
ANNELIE SJÖBERG ÅTERVÄNDE TILL SITT ALMA MATER	38
HALLÅ DÄR PEDER LILJEQVIST...	42
EN ARBETSPLATS MED PLATS FÖR ALLA	45
REGISTRATUR + KANSLIER = SANT	48
KAMMARRÄTTSÅRET 2021 I KORTHET	50
LEDNINGSGRUPPEN	56
ORGANISATIONEN	59
STATISTIK	60

Kammarrättspresidenten Stefan Holgersson

PRESIDENTEN HAR ORDET

Först vill jag säga att det är jätteroligt att vara tillbaka på kammarrätten. Jag kom till kammarrätten den 1 maj då Mari Andersson lämnade sitt uppdrag som tillförordnad kammarrättspresident. Jag var ju här som lagman 2012-2014. Det har förstås hänt mycket sedan dess. Ändå är det mycket som är sig likt, en hel del nya människor, men också sådana som finns kvar. Den goda stämningen på arbetsplatsen skulle jag säga finns kvar eller kanske till och med har förbättrats. Jag utgår då från det fina resultatet på medarbetarundersökningen i höstas och känslan jag får när jag deltar i den dagliga verksamheten.

Detta år har inte varit som vilket år som helst. Det har liksom förra året varit starkt präglad av pandemin. Vi har alla fått känna av de begränsningar som följt med detta. Arbetsformer och rutiner har utvecklats så att vi kunnat utföra de flesta arbetsuppgifterna på distans. Alla reagerar olika på detta med distansarbete, men jag tror att många blev glada när vi kunde återsamlas efter semestrarna. Vi kunde åka iväg på verksamhetsplanering, äta tidigt julbord och dessutom samlas både till plenum och till en mycket minnesvärd avtäckning av porträttet på min företrädare Thomas Rolén.

Kompetens och engagemang

Den kompetens och det engagemang som finns på kammarrätten är imponerande för den som kommer in i verksamheten. Också det faktum att vi producerar så många duktiga jurister till hela statsförvaltningen med förhoppningen att de en dag ska återvända till oss är imponerande.

Kammarrätten är utan tvekan en tung kunskapsorganisation där vår gemensamma kompetens är det fundament på vilket vi bygger förtroende för vår viktiga verksamhet. En stor del av kompe-

tensutvecklingen sker i det dagliga arbetet och i kontakter arbetskamrater emellan. Men en from förhoppning är att samhället kan öppna upp ytterligare under 2022 så att vi kan återuppta deltagandet i externa utbildningar och tidigare verksamhet med studiebesök och andra utåtriktade aktiviteter.

Vi har klarat pandemins utmaningar bra och dessutom visat att vi är en organisation som kan anpassa oss till förändrade villkor och ändå fullgöra vårt uppdrag. Detta är oerhört glädjande och något vi alla kan vara stolta över och ta med oss för framtiden.

Kammarrätten och alla vi som arbetar här kan lägga ytterligare ett verksamhetsår till handlingarna. Tack alla för fina insatser och ett bra verksamhetsår!

Stefan Holgersson
Kammarrättspresident

SJUKPENNING OCH SJUKERSÄTTNING VANLIGASTE MÅLEN

Att hantera socialförsäkringsmål kräver inte bara specifika juridiska kunskaper utan även ett stort mått av ödmjukhet och humanism. Många av kammarrättens beslut har påverkan på människor i en redan utsatt position.

Text: Hans Hellberg

Kammarrätten i Stockholm får varje år in cirka 2 000 mål som berör våra socialförsäkringar. För att kammarrätten ska ta upp ett mål krävs först prövningstillstånd. I cirka 20 procent av socialförsäkringsmålen beviljas prövningstillstånd.

Kammarrätten hanterar beslut från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna som först överklagats till förvaltningsrätten och sedan gått vidare. Den absolut största andelen mål kommer ursprungligen från Försäkringskassan och gäller sjukpenning, sjukersättning och assistansersättning.

De få mål som kommer från Pensionsmyndigheten handlar oftast om rätten till och storleken på bostadstillägg för pensionärer. Under 2021 ökade antalet mål om arbetslöshetsersättning, troligen som en följd av av pandemin.

Åke Kärnell är kammarrättsråd i Stockholm sedan 2013 och ämnesansvarig för socialförsäkringsmålen på sin avdelning. Tidigare har han arbetat flera år på Försäkringskassan.

Inflödet av mål till kammarrätten påverkas till

stor del av politiska beslut, vare sig det gäller åtstramningar eller mer generösa regler.

– De flesta av de inkomna målen slutar med att vi inte beviljar prövningstillstånd. Ärendena har ju prövats flera gånger innan de når kammarrätten. Och de flesta ärenden avslutas redan på Försäkringskassan, säger Åke. När vi ger klaganden rätt kan det ofta bero på att personen har lämnat in en ny utredning och att vi har mer underlag än vad underinstanserna haft. Men det händer också att vi värderar bevisningen annorlunda än vad underinstanserna har gjort.

Rätten till personlig assistans

Många sjukpenningmål och sjukersättningsmål gäller utmattningssyndrom och andra liknande tillstånd. På senare år har också antalet mål om rätten till personlig assistans ökat.

– Flera av målen handlar om att personen haft assistansersättning och fått den indragen eller att antalet beviljade timmar minskats. Det kan också vara så att den enskilde vill ha fler timmar ►

med assistansersättning än vad som beviljats, säger Åke.

Nya frågor på grund av pandemin

Nya frågor har också dykt upp som en följd av pandemin. I somras avgjorde kammarrätten ett mål om arbetsskada där en person var uppmanad av sin arbetsgivare att arbeta hemifrån.

Mannen hade fått en leksaksbil kastad på sig i ansiktet av sitt barn och skadat tänderna. Domstolen klassade det som en arbetsskada och mannen fick ersättning för tandvårdskostnaden.

Många i utsatt position

Typiskt för många av socialförsäkringsmålen är att de enskilda ofta är i en utsatt position, vilket kräver ett extra mått av ödmjukhet, anser Åke.

– Många av de enskilda känner sig ifrågasatta, mår dåligt och har ont, det måste vi ha respekt för. Vår uppgift är att förstå vad den enskilda vill även när vedebörande har svårt att formulera sig tydligt. Men självklart har den medicinska utredningen avgörande betydelse för utgången av ett mål.

Ett typiskt fall är en person som varit sjukskriven länge och inte bedömts klara av sitt ordinarie arbete på grund av sina besvär. Efter 180 dagar ska Försäkringskassan pröva om personen trots sina besvär kan utföra något annat arbete, ett arbete som är ”normalt förekommande på arbetsmarknaden”.

– Om Försäkringskassan då kommer fram till att personen trots sina besvär skulle klara ett sådant arbete har personen inte längre rätt till sjukpenning. För någon som inte uppfattar sig må bättre, och som har tänkt sig att gå tillbaka till sitt ordinarie arbete, kan det ju vara svårt att förstå varför man inte får sjukpenning utan ska söka ett annat arbete, säger Åke.

Ersättning för behandling av överdriven svettning

Karin Nilsson Edin är kammarrättsråd i domstolen sedan 2008 och också ämnesansvarig för socialförsäkringsmål. Sedan 2019 har hon ansvarat för det enorma inflödet av de så kallade hyperhidrosmålen. Hyperhidros är en diagnos för överdriven svettning från olika delar av kroppen.

Sjukdomen behandlas genom att botox sprutas

in i den drabbade kroppsdel. Många har åkt till en specialklinik i Danmark för att få behandling. Efteråt har de begärt ersättning av Försäkringskassan för kostnaden. För att få ersättning krävs det i princip att motsvarande behandling går att få någonstans i Sverige.

Mer än 4 500 mål på två år

– Ärenden om ersättning för behandling av hyperhidros har genererat extremt många mål och slukat stora resurser, säger Karin Nilsson Edin. Under åren 2019 och 2020 avgjorde vi drygt 4 500 mål.

I slutet av 2020 kom det in nya mål där den enskilde i merparten av fallen fått ersättning beslutad av förvaltningsrätten. Dessa mål har överklagats av Försäkringskassan och handlar huvudsakligen om storleken på ersättningen.

– Av cirka 400 mål har vi valt ut fyra som pilotmål och dömt i dem. Ett av dessa har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen så nu väntar vi på besked därifrån innan vi kan hantera resten. I målet som ligger hos Högsta förvaltningsdomstolen har vi beslutat om högre ersättning än vad Försäkringskassan velat betala, men inte lika hög som den enskilde begärt, säger Karin.

HANDLÄGGAREN SOM ÄR MED FRÅN START TILL MÅL

Mitt i livet skolade Linda Andersson om sig och bytte karriär från butik till domstol. Steget kan tyckas långt, men hon ser flera likheter.

Text: Maria Erlandsson

Insikten om att det var dags att göra något annat smög sig på när hon började närma sig 40 års ålder. Linda Andersson hade då arbetat i närmare 20 år i butik och trivts väldigt bra med det.

– Jag uppskattade servicedelen av det jag gjorde, men ville också få prova något annat under mitt yrkesliv och bestämde mig därför för att börja studera. Med tanke på att jag hade två små barn hemma ville jag inte att utbildningen skulle ta alltför lång tid, säger hon.

Valet föll på en tvåårig YH-utbildning på Påhlmans handelsinstitut med inriktning Paralegal. Ett halvår av den tiden bestod av praktik. Den valde hon att göra på Kammarrätten i Stockholm, eftersom tidigare studenter tipsade henne om att det var en bra praktikplats. Nu är hon anställd sedan fyra år tillbaka.

– Som domstolshandläggare får jag vara med under hela den rättsliga processen, vilket är intressant och lärorikt. Jag kände att kammarrätten var en trygg och intressant arbetsplats och mina positiva förväntningar blev uppfyllda. Jag tycker att arbetet går att förena med föräldraskap på ett bra sätt, säger Linda.

Hon ser, kanske något oväntat, flera paralleller till sin tidigare arbetsplats.

– Både på min tidigare arbetsplats och här handlar mycket av det jag gör om sociala kontakter. Som domstolshandläggare har jag kontakt med människor som befinner sig i olika livssituationer.

Ibland är det starka känslor med i bilden. Det är inte alltid helt lätt att hantera, säger hon.

Att mötet med den enskilda medborgaren är viktigt handlar ytterst om domstolens samhällsuppdrag – att alla ska känna att de får ett rättvist och korrekt bemötande. Här har domstolshandläggaren en viktig uppgift som den första – och kanske enda – representanten för domstolen som människor har en direkt dialog med.

– Ibland är det stressigt och mycket att göra, men jag tycker om högt tempo och för mig är även servicebiten den delen i arbetet som jag uppskattar mest, säger Linda.

När det gäller möjlighet till utveckling i sin yrkesroll ser Linda att de olika arbetsgrupperna och sidouppdragen ger henne möjlighet att bredda sina kunskaper. Som domstolshandläggare hantlar hon många olika måltyper. För samtliga mål gäller att domstolshandläggaren är med på hela resan, från att registrera målet när det kommer in, när det bereds på avdelningen till att den under-tecknade domen eller beslutet expedieras och blir offentlig.

– Digitaliseringen har gjort oss mer effektiva. Många delar i målhanteringen går lättare idag jämfört med när jag började 2017. Då var det hög målinströmning på framförallt migrationsmål. Idag, när vi hanterar målen mer digitalt, tror jag att hanteringen hade gått snabbare och med smidigare processer, avslutar hon.

Fakta

Om rollen som domstolshandläggare

En domstolshandläggare handlägger olika typer av mål, bokar möten och förhandlingar med advokater, och möter och bemöter människor som på olika sätt kommer i kontakt med domstolen. Arbetsuppgifterna är många och skiftande, och domstolshandläggaren har stort eget ansvar.

Tillsammans med andra medarbetarkategorier ser domstolshandläggaren till att domstolens för- och efterarbete i olika mål och ärenden genomförs på ett opartiskt och effektivt sätt. I arbetet ingår att förbereda mål som kommer in till domstolen fram tills de är klara för avgörande. Arbetsuppgifterna innebär också att expediera domar som är klara, bevaka frister och planera förhandlingsdagar. Att föra protokoll kan också förekomma.

Arbetet innebär mycket kontakt med domstolens medarbetare, allmänheten och rättens parter, det vill säga bland annat advokater, tolkar och vittnen.

INTRESSANTA AVGÖRANDEN

Kammarrätten i Stockholm, inklusive Migrationsöverdomstolen, avgör varje år en mängd mål. Migrationsöverdomstolen är högsta instans för utlännings- och medborgarskapsärenden. Migrationsöverdomstolens huvudsakliga uppgift är att skapa vägledande avgöranden inom migrationsområdet. Flera av de frågor som domstolen avgjorde under 2021 blev uppmärksammade och omdiskuterade.

Sekretessprövning av handlingar ur Palmeutredningen

(mål nr 5249-20 och 5197-20)

Kammarrätten överprövade Polismyndighetens sekretessbeslut av den så kallade "Liggaren" (innehållsförteckning över åtgärder och händelser i den nedlagda förundersökningen om mordet på Olof Palme). Kammarrätten ansåg att när det gäller vissa delar av Liggaren måste en annorlunda och noggrannare prövning göras. En sådan prövning, efter kammarrättens instruktioner, innebär att fler uppgifter ska lämnas ut. Målen återförvisades därför till Polismyndigheten för en förnyad prövning i dessa delar.

Auktion för tilldelning av 5G-frekvenser

(mål nr 351-21)

Förvaltningsrätten i Stockholm beslutade den 15 januari 2021 att bolaget Huawei inte har rätt att överklaga Post- och telestyrelsens beslut att den 19 januari 2021 inleda auktionen för tilldelning av 5G-frekvenser. Efter att Huawei överklagat förvaltningsrättens beslut har kammarrätten den 18 januari 2021 beslutat att inte meddela prövningstillstånd i målet.

2,6 miljoner kronor får inte lösas in

(mål nr 1768-21*)

Kammarrätten prövade en fråga om inlösen av en del av sedlar om totalt cirka 2,6 miljoner kronor som påträffats efter en persons död. Förvaltningsrätten hade beslutat att sedlar om cirka 1 miljon kronor skulle få lösas in. Efter Riksbankens överklagande ansåg kammarrätten dock att dödsboets beskrivning av den avlidnes liv tillsammans med den inlämnade utredningen inte gav tillräckligt stöd för hur sedlarna i fråga hade förvärvats. Kammarrätten gjorde därför samma antagande som Riksbanken i fråga om att sedlarna härrör från brott eller brottslig verksamhet. Det fanns därmed inte särskilda skäl att medge inlösen.

*Mål som har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen

DOMARROLLEN I FÖRÄNDRING

Nya tider ställer nya krav på domarrollen. Utökad makt i och med domstolarnas europeisering men också nya krav på effektivisering, transparens och god kommunikativ förmåga. Thed Adelswärd, chefsrådman och tf. lagman i Lunds tingsrätt, och Lena Liljegren Victorin som för närvarande gör andra året på domarbanan ger sin syn på dagens domarroll.

Text: Hans Hellberg

Domaren är grundbulten i det svenska rättssamhället. Domarens uppgift är att säkerställa att statens makt utövas i enlighet med lagen. Det gäller även när lagstiftningen inte stämmer överens med tillfälliga opinioner eller den allmänna rättsuppfattningen. En domare måste vara både oberoende och opartisk.

Thed Adelswärd har varit domare sedan början av 1990-talet. I dag är han chefsrådman och tf. lagman i Lunds tingsrätt. Han har tidigare också varit ordförande i Sveriges Domareförbund.

– Vårt arbete innebär att vi har mycket makt, och de beslut vi fattar påverkar ofta individen på ett ingripande sätt. Därför är det oerhört viktigt att vi uppträder på ett sätt så att vi har människors förtroende, och att parter och allmänhet känner att vi är opartiska och oberoende. Att vi alltid ser till att alla parter får komma till sin rätt och får en rättvis rättegång, säger han. Det är positivt att auktoritetstron i samhället har minskat men det ställer högre krav på domares uppträdande och kunnande. I dag måste vi vinna förtroende.

Lagom noggrann en dygd

Lagom noggrann, god kommunikativ förmåga både under förhandlingar och i domar – att kunna uttrycka sig på ett sätt som enskilda förstår – och inte minst ett gott sunt förnuft är domarens viktigaste egenskaper, enligt Thed Adelswärd.

– Det gäller att anpassa noggrannheten efter vad saken gäller, man kan inte alltid vända på varje sten eller putsa hur länge som helst på sin dom. Engelsmännen brukar säga ”fördröjd rättvisa är ingen rättvisa alls”. Samtidigt får det inte gå fort och fel. Vi har ju krav på oss att vara effektiva, men effektivitetskraven får inte leda till mindre noggrannhet.

En annan stor förändring är den tekniska utvecklingen

– När jag började som domare skrev vi våra domar för hand som sedan skrevs in med karbonpapper på skrivcentraler. Skulle man söka efter rättsfall fick man leta i en jätteboksamling. I dag hittar vi snabbt massor med passande rättsfall och rättspraxis med hjälp av sökverktyg. Det ger er en större rättslikhet över hela landet, säger Thed. ▶

Förvaltningsrättsfiskalen Lena Liljegren Victorin

*Kammarrättsråden Maria Dahlberg och Henrik Jansson,
kammarrättslagmannen Peder Liljeqvist, administrativa
fiskalen Emma Persson*

Mer tjänsteman än ämbetsman

En ny fråga som ofta diskuteras är hur aktiva domare bör få vara på sociala medier. Thed tycker att det är självklart att domare ska kunna vara med på sociala medier som andra personer, men att man ska vara försiktig med vad man skriver och signalerar eftersom det kan påverka förtroendet för rättsväsendet.

– Framför allt får man inte blanda ihop sina roller som privatperson och domare. Det måste vara tydligt i vilken roll man skriver.

Thed anser att den förändrade domarrollen gör att en del domare i dag upplever sig mer som tjänstemän än som ämbetsmän. Att man skulle kunna vara handläggare på vilken myndighet som helst. Något som delvis hänger samman med de ökade kraven på effektivitet.

– Vi är väldigt schemalagda och har inte samma frihet som förr att styra vårt eget arbete. Vi är självständiga i vårt dömande men inte lika självständiga i det övriga arbetet. Jag tror att det kan ha påverkat domarykets attraktivitet, vi har ju rekryteringsproblem i dag.

Roligt med renodlad juridisk roll

Lena Liljegren Victorin är en av dem som ska fylla på med ny kompetens i domstolarna. Hon omskolade sig och började läsa juridik mitt i arbetslivet. Hon har gjort klart sitt första år på domarbanan och är nu förvaltningsrättsfiskal vid Förvaltningsrätten i Stockholm. Hon ska snart ta en paus för att jobba som administrativ fiskal vid Högsta förvaltningsdomstolen.

– Att läsa juridik är det roligaste jag någonsin gjort. Det är så stimulerande med den juridiska analysen och i domarrollen har man ju en renodlad juridisk roll. Som domare är du ständigt i en läroprocess, med nya utmaningar i nya mål. Och hela tiden ny lagstiftning och praxis att förhålla sig till, man blir aldrig en fullärd jurist, säger hon.

God kommunikativ förmåga

För Lena är domarens viktigaste uppgift att komma fram till välgrundade avgöranden och kunna kommunicera dem på ett sätt så att parterna förstår varför domstolen kommit fram till den slutsatsen.

Hon uppfattar att domarnas makt har ökat som en följd av europeiseringen av juridiken och att

lagstiftaren lämnar över fler bedömningar till domarna och domstolarna.

– Samtidigt bör domarens tidigare kanske självklara auktoritet inte tas för given. Offentlig makt ifrågasätts på ett annat sätt i dag. Därför är det viktigt att vara kommunikativ för att upprätthålla förtroendet för rättsväsendet.

– Kraven på att vara en god kommunikatör har ökat och kommer att öka än mer. Parter och medier ställer högre krav på att domare kan förklara sina domar och möta parterna på ett förtroendefullt sätt även under processen – lugnt, tydligt och sakligt.

Digitaliseringen ger möjligheter

Den ökade tillströmningen av mål ställer högre krav på effektivitet. Lena anser att digitaliseringen ger möjlighet att jobba mer effektivt.

– Men det finns en utmaning i hur man ska jobba digitalt för att arbetet ska bli så effektivt som möjligt. Vi har fortfarande inte funnit den optimala digitala arbetsmetoden.

Hon tror att det i framtiden kan bli nödvändigt att domare är närvarande som objektiva talespersoner i olika medier för att upprätthålla domstolarnas förtroende och legitimitet.

– På sociala medier förekommer en rad missförstånd om domarens arbete och domstolarnas roll som behöver bemötas och redas ut. I framtiden är nog inte frågan om domstolar ska vara närvarande i olika medier utan hur de ska vara det, säger Lena.

God domarsed ses över

Tidigare justitiekanslern och justitierådet Anna Skarhed har fått i uppdrag att uppdatera skrifterna om God domarsed som togs fram år 2010. Översynen ska framför allt behandla frågor som berör den tekniska och mediala utvecklingen, till exempel hur domarrollen påverkas av användningen av sociala medier.

Skrifterna sammanställdes av Domstolsverket och Sveriges Domareförbund

Praktikanten och juriststudenten Frida Lundgren

EN FÖRSMÅK AV DOMSTOLSARBETE I PRAKTIKEN

Under två månader praktiserade lundastudenten Frida Lundgren på kamrarrätten. Därefter återvände hon till slutspurten med uppsatsen och så småningom examen. Med sig fick hon erfarenhet av arbete med prejudikat och migrationsmål i högsta instans.

Text: Maria Erlandsson

Migrationsmålen har länge intresserat henne, under sin tid vid Migrationsöverdomstolen bereder hon några av dessa för provningstillstånd. Ett kammarrättsråd handleder och bistår vid behov.

– Jag har fått möjlighet att arbeta praktiskt med målhantering, med ungefär samma uppgifter som en föredragande jurist, samtidigt som jag skriver min uppsats, säger Frida.

Uppsatsen, som Frida snart lägger fram, är en jämförelse mellan svensk, dansk och norsk rätt avseende särskilda villkor för permanent uppehållstillstånd (PUT).

– Det kom en lagförändring som innebar att Sverige fick ett regelverk liknande det som redan fanns i Danmark och Norge. Jag har tittat på skärningspunkten mellan den enskildes intresse och statens migrationspolitik. Tendensen har varit att permanent uppehållstillstånd har blivit en morot för att ge den enskilde incitament att vidta olika integrerande åtgärder, säger Frida.

Siktet är därefter inställt på notarietjänstgöring i förvaltningsrätt och sedan vidare mot domarbanan. Det innebär att kursen har ändrats från de ursprungliga planerna som var att bli brottmålsadvokat.

– När jag började läsa förvaltningsrätt under termin fyra så var jag fast. Mötet mellan den enskilda människans behov och rättigheter med statens resurser och andra prioriteringar är väldigt intressant, avslutar hon.

DOMSTOLSARBETE I PROJEKT: FÖRETAGSSTÖD UNDER PANDEMIN

Med pandemin kom nya mål – varav många om korttidspermitteringar. Förutom liv eller död för företagen handlar stödet om miljarder skatte-kronor. Både företagen och den ansvariga myndigheten, Tillväxtverket, överklagade. Kammarrätten bildade ett projekt under ledning av kammarrättsrådet Magnus Schultzberg och med kammarrättssekreteraren Karl Bratt Rosén som samordnare.

Text: Maria Erlandsson

Anledningen till att målen landade hos Stockholmsdomstolarna är att Tillväxtverket har sitt säte i Stockholm, varför frågor som rör denna myndighet ska hanteras här. I början av 2021 stod det klart att kammarrätten behövde ta rejäl höjd för frågan. Domstolen bildade ett projekt som samordnades av kammarrättssekreteraren Karl Bratt Rosén. Han sammanställde praxis, höll i kontakten med förvaltningsrätten och Tillväxtverket samt rapporterade till kammarrättens ledningsgrupp.

– När målen kom in till oss lottades de inledningsvis till olika avdelningar. Genom projektet säkerställde vi att hanteringen blev likvärdig och effektiv, säger Karl.

Korttidspermitteringar innebär att anställda går ner i arbetstid en tid samtidigt som arbetsgivaren får ekonomiskt stöd av staten (så kallat stöd vid korttidsarbete). De anställda får behålla en stor del av sin lön samtidigt som företagets personalkostnader minskar.

Mediebevakningen var intensiv, till stor del med fokus på att fördröjningen av utbetalningar fick förödande konsekvenser för företagen, men också att misstänkt felaktiga utbetalningar och bedrägerier dränerade staten på pengar.

Tusentals mål

Tillväxtverket fick en diger arbetsbelastning med att administrera en stor mängd förfrågningar om stöd. Tidspressen och trycket var stort. Många företag, särskilt de säsongsberoende och de inom nöjesbranschen eller besöksnäringen, framhöll att de behövde stödet omgående – det handlade om deras överlevnad. Beslut blev överklagade till förvaltningsrätten där tusentals mål samlades. Kammarrätten bistod underinstansen med att registrera dem. Vissa av målen gällde på vilken jämförelsemånad stödet skulle beräknas, en fråga som Högsta förvaltningsdomstolen så småningom prövade och avgjorde till de klagande företagens fördel.

Tillväxtverket klagande i de flesta målen

Men för de mål som kammarrätten nu hanterar är det inte företagen som dominerar bland de klagande.

– I en stor majoritet av målen som nått oss, 85 procent, är det Tillväxtverket som är klagande och kräver återbetalning eftersom de anser att bolagen har orsakat att stödet har utbetalats på felaktig grund, säger Karl.

För kammarrättens del kom det första målet ►

Kammarrättssekreteraren Karl Bratt Rosén

om korttidsstöd under sensommaren 2020. Alla berörda aktörer, från Tillväxtverket via förvaltningsrätten och kammarrätten till Högsta förvaltningsdomstolen, hade då haft en dialog under året för att samordna hanteringen genom myndighetskedjan. På kammarrätten bildade vi ett särskilt projekt för att hantera målen så effektivt och samordnat som möjligt.

– Till kammarrätten har det hittills kommit cirka 1 350 mål, vi har avgjort 400 av dem slutligt, säger Karl.

Mot slutet av 2021 hade kammarrätten drygt 950 öppna mål om stöd vid korttidsarbete, varav den allra största delen var med Tillväxtverket som klagande. Under hösten beslutade regeringen att Skatteverket ska ta över Tillväxtverkets uppgift att administrera stödet vid korttidsarbete.

Förvaltningsrätten får fortfarande in överklaganden som gäller stödet för 2021. Förutom frågorna om återbetalning och jämförelsemånad har en hel del mål rört frågan om vad som avses med ordinarie lön och regelmässigt utgående lön. Eftersom många domar blir överklagade till kammarrätten fortsätter projektet ett tag till. Högsta förvaltningsdomstolen har hittills meddelat prövningstillstånd i två mål.

Vilka är då fördelarna med att föra samman mål till ett gemensamt projekt?

– Vi får en fördjupad sakkunskap och ett gemensamt arbetssätt som gör att målen kan avgöras effektivt och rättssäkert. Inom domstolen diskuterar vi så gott som dagligen de frågor som uppkommer, säger Karl.

Stöd för korttidsarbete

(mål nr KST 7028-20*, 2289-21*)

Kammarrätten ansåg att det inte finns grund för att tolka in ett krav på att lön måste betalas ut månadsvis för att anses vara regelmässigt utgående. Vidare ansåg kammarrätten att om ett företag kan visa att löneutbetalningarna sker med ett visst givet och regelbundet intervall bör kravet på regelmässigt utgående lön vara uppfyllt och en ordinarie lön kunna fastställas.

(mål nr 3590-21*, 3815-21*, 4604-21, 4642-21, 4792-21*)

I ett antal domar gällande stöd för korttidsarbete slog kammarrätten fast att redan ett beslut om utdelning eller liknande utbetalning – även om den inte verkställs – är en tydlig indikation på att bolaget inte anser sig ha allvarliga ekonomiska svårigheter. Om bolaget i sådana fall inte kan lämna en godtagbar förklaring ska det utbetalda korttidsstödet återbetalas.

*Dessa mål har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen.

Arbetsgivaravgifter på rabatter vid jultidningsförsäljning

(mål nr 2430-20*, 2431-20*)

Kammarrätten bedömde i två domar att den ersättning som kallas rabatter, och som utgår till barn som säljer jultidningar och andra varor, är ersättning för arbete. Bolagen ska därför betala arbetsgivaravgifter. Kammarrättens prövning gällde endast om bolagen ska betala arbetsgivaravgifter på rabatterna. Målen rörde alltså inte frågan om barnen som säljer jultidningar och andra varor åt bolagen ska beskattas för rabatterna.

Svensk Vodka och Svensk Akvavit behöver inte spädas med svenskt vatten

(mål nr 2209-20*, 2222-20*)

Kammarrätten bedömde att de krav på svenskt vatten och spädning i Sverige som finns i produktspecifikationerna för de geografiska beteckningarna Svensk Vodka och Svensk Akvavit inte överensstämmer med EU-rätten. Kraven ska därför inte vara med.

Kamerabevakning av två offentliga platser i Uppsala

(mål nr 6242-20*)

Uppsala kommun ansökte hos Integritetsskyddsmyndigheten om kamerabevakning under hela dygnet av Stora torget och Påvel Snickares gränd, som är två centralt belägna platser i Uppsala. Integritetsskyddsmyndigheten tillät kamerabevakning på platserna klockan 20.00-06.00. Efter att kommunen överklagat beslutet till förvaltningsrätten tillät förvaltningsrätten kamerabevakning även klockan 15.00-20.00. Både kommunen och Integritetsskyddsmyndigheten överklagade förvaltningsrättens avgörande. Kammarrätten gjorde en avvägning mellan kommunens intresse av kamerabevakning av platserna och enskildas intresse att inte bli bevakade. Med hänsyn till det starka integritetsintresse som gör sig gällande på platserna under dagtid och tidig kväll bedömde kammarrätten att enskildas intresse att inte bli bevakade väger tyngre än kommunens intresse av kamerabevakning under denna tid.

Är det möjligt att avstå från att få barnbidrag utbetalat?

(mål nr 6343-20*)

En utländsk ambassadanställd förlorar löneförmåner genom att makant tar emot svenskt barnbidrag. Kammarrätten har bedömt att det då går att avstå från att få barnbidraget utbetalat.

*Mål som har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen

ANITA LINDER UTREDDE ARBETSKRAFTS- INVANDRING

Kammarrättslagmannen Anita Linder utredde det svenska systemet för arbetskraftsinvandring. I februari överlämnades ett delbetänkande och i november överlämnades slutbetänkandet till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson.

Text: Maria Erlandsson

I utredningen föreslog Anita bland annat:

- Ett antal förändringar i regelverket för arbetstillstånd för att förhindra så kallade kompetensutvisningar.
- En ny grund för uppehållstillstånd för högkvalificerade personer.
- Försörjningskrav för familjemedlemmar som följer med en arbetskraftsinvandrare.
- En utökad uppgiftsskyldighet för arbetsgivare som anställer arbetskraftsinvandrare.
- En utvidgning av brottet organiserande av människosmuggling.
- Ett nytt brott som förbjuder exploatering av utländsk arbetskraft.
- Ett förbud mot handel med anställningserbjudanden, tillstånd med mera.
- Krav på boendet om arbetsgivaren tillhandahåller det.

Förslagen i delbetänkandet föreslås träda i kraft den 1 januari 2022 och förslagen i slutbetänkandet den 1 januari 2023.

MIG 2021:3

Det saknas förutsättningar enligt artikel 8.3 d i mottagandedirektivet att ta en asylsökande i förvar med stöd av utlänningslagen när denne inte hålls i förvar på grund av ett förfarande för återvändande enligt återvändandedirektivet vid tidpunkten för beslutet om förvar.

MIG 2021:6

Uppehållstillstånd på grund av anknytning får vägras när anknytningspersonen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

MIG 2021:8

När en tredjelandsmedborgare härleder uppehållsrätt från en förälder som är EES-medborgare, krävs inte att tredjelandsmedborgaren ska ha bott tillsammans med föräldern för att han eller hon ska uppfylla kraven för permanent uppehållsrätt.

MIG 2021:9

Flyktingstatusförklaring och uppehållstillstånd får vägras efter en individuell bedömning där hänsyn tas bl.a. till brottets natur och omständigheter hänförliga till den särskilda gärningen. En man dömd för våldtäkt av normalgraden har vid en helhetsbedömning ansetts begått ett sådant synnerligen grovt brott att statusförklaring och uppehållstillstånd får vägras.

MIG 2021:14

Det har funnits förutsättningar att återkalla en alternativ skyddsstatusförklaring när de omständigheter som ledde till att skyddsstatus beviljades inte kvarstår, och det inte heller finns andra omständigheter som medför att skydd fortfarande behövs.

MIG 2021:18

Med hänsyn till hälsotillståndet hos ett barn finns det sådana särskilt ömmande omständigheter att uppehållstillstånd kan beviljas. Även fråga om vilken utredning som krävs vid en sådan prövning.

ÄNDRINGAR I UTLÄNNINGSLAGEN GER BEHOV AV TOLKNING OCH VÄGLEDNING

Den 20 juli ändrades utlänningslagen. Migrationsöverdomstolen kommer som en följd av detta att få nya frågor att ta ställning till.

Text: Maria Erlandsson

Den nya lagstiftningen innebär bland annat att:

- Tillfälliga uppehållstillstånd blir huvudregel. De enda som kan få permanent uppehållstillstånd vid första prövningstillfället är så kallade kvotflyktingar.
- Upphållstillstånd kan i vissa fall beviljas om det finns särskilt ömmande omständigheter.
- Särskilda krav gäller för att beviljas permanent uppehållstillstånd.

– Förändringarna innebär att många nya och ändrade bestämmelser kommer att börja gälla som

underinstanserna sannolikt kommer att behöva vägledning kring. Det kan till exempel handla om vad som kan utgöra sådana särskilt ömmande omständigheter som kan ligga till grund för uppehållstillstånd, säger kammarrättslagmannen Anita Linder.

Kammarrätten var remissinstans till det betänkande som ligger till grund för den nya lagen, och framhöll i sitt svar att de nya bestämmelserna och tilläggen till redan långa och svåröverskådliga paragrafer ytterligare kommer att komplicera en redan komplicerad utlänningslag.

Textilkonstverket Aftonfrid av Gun Johansson

Kammarrättsrådet Emily Alfvén Nickson

FRÅN E-POSTRUTINER TILL DIGITALT DÖMANDE

För tio år sedan startade kammarrättens digitaliseringsgrupp. Takten i arbetet har snabbats på under pandemin. Idag är digitalt vardag för alla på domstolen.

Text: Maria Erlandsson

– Jag tycker att alla är öppna för att lära sig att jobba mer digitalt, kanske eftersom fördelarna är så tydliga, säger kammarrättsrådet Emily Alfvén Nickson.

Emily är sedan ett halvår tillbaka ordförande för gruppen som består av ett tiotal medarbetare med olika specialistkompetenser. Gruppen ska genom att föreslå digitala lösningar bidra till att effektivisera och modernisera kammarrättens arbete.

– Tempot för digitaliseringen är snabbare nu, och självklart är pandemin en bidragande orsak eftersom vi på kort tid behövde hitta nya sätt att utföra våra olika arbetsuppgifter och möjliggöra distansarbete för fler, säger hon.

När kammarrättens digitaliseringsgrupp startade för tio år sedan handlade uppdraget om att bland annat ta fram rutiner för hur e-posten skulle användas. Nu är digitaliseringen en integrerad del

av hela verksamheten, inklusive målhanteringen och dömandet. De tekniska framstegen har möjliggjort nya landvinningar.

– Vi arbetar aktivt för att höja kompetensen bland medarbetarna, bland annat genom att ha mentorer på avdelningarna som kan inspirera och besvara frågor, säger hon.

Digitaliseringsgruppen identifierar också möjligheter och presenterar därefter nya förslag för ledningen. Sedan i höstas har kammarrätten en digitaliseringspolicy som beskriver varför vi digitaliserar verksamheten.

– Genom att vi jobbar alltmer digitalt tas många onödiga arbetsmoment bort. Det betyder i sin tur att vi kan jobba effektivare och ta hand om målen snabbare. Dessutom minskar vi pappershanteringen och därmed miljöpåverkan, säger Emily.

Remissvar

Kammarrätten besvarar varje år cirka 70–80 remisser gällande lagstiftningsärenden från regeringen eller riksdagen. Du kan läsa våra remissvar på domstol.se

ATT HITTA BALANSEN I DET NYA ARBETSLIVET

Digitaliseringen och det nya arbetslivet som kom med pandemin gav mersmak. Men med flexibiliteten kommer andra utmaningar. Enligt HR-chefen Gunilla Norin Blomberg arbetar kammarrätten aktivt med friskvård och hälsa för att medarbetarna ska hitta en livsstil där de orkar och mår bra.

Text: Maria Erlandsson

I början av pandemin duggade tipsen på stretchövningar vid hemmakontoret tätt, liksom skypefikor och coronapromenader. Under andra halvan av 2021, när smittspridningen i samhället gick ned, normaliserades läget under en period. Tydligt var dock att pandemin hade synliggjort att inte heller domstolsarbetet, av många uppfattat som en traditionell och platsbunden verksamhet, alltid behöver ske i domstolens lokaler. Tekniken och digitaliseringen av uppgifter och processer gjorde det möjligt även för nya grupper som tidigare behövde vara på plats, till exempel domstolshandläggarna, att också kunna arbeta från hemmet.

Nya utmaningar

Under våren gjorde kammarrätten en undersökning bland medarbetarna om de ville ha möjligheten att jobba hemifrån, och i så fall i vilken utsträckning. Frågan var också om de ville kunna arbeta hemifrån i framtiden. Resultatet var entydigt – de flesta vill fortsätta med mobilt arbete på ett eller annat sätt. Klart är att det flexibla arbetslivet är här för att stanna. Men med den nyvunna flexibiliteten kommer andra utmaningar i vardagen med att hitta tid för motion och återhämtning. Det handlar om att hitta vanor som håller i längden, oavsett tid och plats.

Men var går gränsen för hur mycket en arbetsgivare ska engagera sig i medarbetarnas sätt att leva?

– Som arbetsgivare har vi ett ansvar att arbeta förebyggande med hälsa och uppmuntra medarbetarna till en hälsosam livsstil. Det handlar också om ett arbetsgivarintresse – den som mår bra presterar bättre och är mer sällan sjuk, säger Gunilla Norin Blomberg.

Särskild satsning

Kammarrätten arbetar sedan tidigare med friskvård och hälsa för ett hållbart arbetsliv. Friskvårdsbidrag, tillgång till en motionslokal på Riddarholmen och subventionerad massage är några av de generella satsningar som domstolen har gjort.

Under 2021 gjordes en särskild satsning på medarbetare som arbetar inom domstolens kansliavdelning, registratur och arkiv. Tanken var att bidra till ökad hälsa med inspiration och tips om kost och motion, och därmed på sikt motverka stress, ohälsa och sjukskrivningar. Utgångspunkten för satsningen var ett erbjudande till alla om en individuell hälsoundersökning. Därefter följde olika aktiviteter under året, bland annat föreläsningar om hälsa och motion samt träningspass i den motionslokal som domstolen disponerar. ►

HR-chefen
Gunilla Norin Blomberg

*Domstolshandläggaren
Malin Bäverbäck*

Kul att träna tillsammans

En av dem som deltog var Malin Bäverbäck, domstolshandläggare och anställd vid kammarrätten sedan 2019. Hon var med på träningspassen som hölls en gång i veckan. Passen skedde med rekommenderat maxantal personer i lokalen med avseende på pandemirestriktionerna. Malin fick tips och förslag från en personlig tränare på vad just hon ska tänka på när det gäller konditions- och styrketräning.

– Det var en väldigt bra hjälp och uppmuntran. Det var dessutom en kul social aktivitet att träna tillsammans med kollegorna, säger hon.

Malin har nu börjat uppskatta gruppträning som aktivitet efter att tidigare ha tränat mest ensam med löpning och med att springa lopp.

– Det är ännu för tidigt att utvärdera, men vi är optimistiska eftersom vi har fått en positiv återkoppling på satsningen, men även sett en viss minskning när det gäller sjuktalen, säger Gunilla Norin Blomberg.

MED UPPDRAG ATT GÖRA SKILLNAD

Sommaren 2021 bokade kammarrättsrådet Pernilla Flank en enkel resa till Sarajevo. Uppdraget? Att effektivisera rättsväsendet i Bosnien och Hercegovina.

Text: Maria Erlandsson

Pernilla Flank är, efter tio år vid Kammarrätten i Stockholm, numera anställd som projektsamordnare i Domstolsverkets regi med placering i Sarajevo. När vi pratar en mörk oktobereftermiddag skymtar staden i bakgrunden – blå himmel, grönska, äldre hus med klassiska, röda tegeltak men också byggprojekt med lyftkranar. Mot horisonten avtecknar sig berget Trebević. Sol och folkliv i en historisk europeisk metropol. Men bakom den pittoreska fasaden finns ett land med stora utmaningar och ett rättsväsende i behov av reformer.

– Mycket av det vi gör i projektet är konkret och hands on, meningen är att det vi gör ska märkas, det är viktigt för mig, säger hon.

Viktigt vara på plats

Kanske många av oss inte längre minns, eller är gamla nog att minnas, inbördeskriget i Bosnien och Hercegovina. Sarajevo var under nästan fyra år i början av 1990-talet under den längsta belägringen i modern historia. Staden bär fortfarande fysiska spår i form av kulhål i fasaderna och märken efter granater i trottoarerna. Allt detta är fortfarande synbart för den som upplever Sarajevo på närmare håll än via videolänk.

– För att förstå sitt uppdrag och kunna göra skillnad är det viktigt att vara på plats, säger Pernilla. Hon är sedan i september 2021 installerad i en lägenhet i centrala Sarajevo. Just den här dagen är det distansjobb från hemmet, men oftast tar hon sig de fem kilometrarna till stadsdelen Otoka. Där delar hon kontorsplats med tre andra personer, däribland en holländsk domare.

– Det blir inte så mycket yta över, vi sitter tillsammans på ganska få kvadrat, säger hon.

Men som ensam svensk på plats har hon inget emot rumskompisarna. Projektets övergripande syfte kokar ned till att landets rättsväsende behöver uppfylla grundläggande krav på rättssäkerhet inför ett framtida EU-medlemskap.

– Min roll i projektet är att vara spindeln i nätet och en kontaktpunkt mellan de svenska och de bosniska projektledarna. En annan viktig uppgift är att nätverka med andra aktörer, både bosniska och internationella.

Rätt tajmning

Pernilla var redan tidigare engagerad i den internationella expertbas som finns på Domstolsverket. Uppdraget såg hon när det annonserades ut ►

Fakta

Domstolsverkets utvecklingssamarbete med Bosnien och Hercegovina

Domstolsverket har sedan 2017 samarbetat med HJPC inom ett utvecklingssamarbete som Sida finansierar. Det nya projektet, ICEA III, inleddes under hösten 2020 och pågår till våren 2024. Från svensk sida deltar också Kronofogdemyndigheten med uppdrag att skapa en effektivare utmätnings- och verkställhetsprocess. Pernilla Flank är på plats i Sarajevo för Domstolsverkets och Kronofogdemyndighetens räkning.

Projektet omfattar totalt åtta delar, varav Domstolsverket är involverad nedanstående fyra.

- Domstolarnas inre organisation och arbetsmetoder.
- Förbättrade förutsättningar för en reform av tvistemålsprocessen i andra instans.
- Jämställdhetsintegrering.
- Domstolarnas proaktiva kommunikation med medborgarna via medierna och ökad transparens.

Flaggorna för Sverige respektive för Bosnien och Hercegovina samt HJPC:s märke

på intranätet. Tajmningen var rätt och hon valde att söka. Med utflugna barn, mitt i livet och med massor av erfarenhet och lika mycket energi var hon som klippt och skuren. Förutom tio år som domare i överrätt har hon tjänstgjort i justitieutskottet hos polisen på Regeringskansliet, samt lett kammarrättens digitaliseringsgrupp.

Allt detta kommer väl till pass när hon nu ska sätta sig in i projektet och förstå Bosnien och Hercegovinas komplicerade och fragmenterade rättsväsende och administration. Landet är sedan Daytonavtalet uppdelat i två entiteter, Republika Srpska och Federationen Bosnien och Hercegovina, samt ett självstyrande distrikt, Brčko. De olika delarna har sina egna justitieministerier och domstolssystem.

– För att komplicera det hela ytterligare är federationen dessutom uppdelad i tio kantoner vilka även de har egna ministerier och domstolar. Sammanlagt finns alltså fyra olika rättssystem och en uppsjö av domstolar, säger Pernilla.

Öka effektiviteten

Projektet, som har det svenskklingande namnet ICEA III (Improving Court Efficiency and Accountability of Judges and Prosecutors in BiH), är finansierat av SIDA och genomförs av Domstolsverket tillsammans med HJPC (The High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina) som är en av få rikstäckande juridiska institutioner i landet.

Ett av målen med projektet är att effektivisera domstolarnas processer. Det kan till exempel ske genom att motsvarigheten till notarier arbetar mer självständigt när de tar hand om målen och att de, tillsammans med domstolshandläggarna, då avlastar den dömande personalen.

Landets rättsväsende är i dag hierarkiskt, allt ska gå genom domarna. Omloppstiderna är långa med höga balanser av mål som väntar på avgörande.

– Genom projektet strävar vi efter att använda kompetensen hos de medarbetare som redan finns i domstolarna och därigenom snabba på hanteringen. Det är viktigt att rättsprocessen är effektiv, för den enskilde kan justice delayed vara lika med justice denied, säger Pernilla.

Några domstolar är piloter för att testa och gå i bräsch för förändringar som bidrar till effektivisering. Det finns också ett system med systerdom-

stolar, där tingsrätterna i Malmö, Ystad, Varberg och Östersund ingår. Vid erfarenhetsbyten och workshops i den här delen av projektet deltar domare, notarier, beredningsjurister och domstolshandläggare eller handläggarchefer. Även i andra delar av projektet som fokuserar på bland annat överklagandeprocessen, jämställdhetsfrågor och kommunikation finns experter från Sveriges Domstolar med.

Om att långt fram i karriären släppa taget om en bekväm plats på Riddarholmen, packa flyttkartongerna, flytta utomlands, börja nytt jobb och leta lägenhet i en okänd stad säger Pernilla:

– Jag är van vid att allt är tydligt och förutsägbart, här är det inte så. Jag kan inte ens språket. Det är fantastiskt att i det här skedet av yrkeslivet få göra roliga, utmanade saker.

ANNELIE SJÖBERG ÅTERVÄNDE TILL SITT ALMA MATER

Annelie Sjöberg återvände under 2021 till den domstol där hon en gång blev assessor. Den här gången som kansliavdelningschef.

Text: Maria Erlandsson

– Jag är ursprungligen assessor från kammarrätten så jag återvänder till min hemmadomstol, vilket jag också hade tänkt att jag någon gång skulle göra. Som kansliavdelningschef förenar jag dömandet som kammarrättsråd med ledarskap, det är en kombination som passar mig mycket bra, säger Annelie Sjöberg.

Närmast kom Annelie från Diskrimineringsombudsmannen där hon sedan två år tillbaka varit enhetschef vid Rättsenheten. Dessförinnan var hon beredningschef vid Högsta förvaltningsdomstolen. Uppdraget som kansliavdelningschef, där hon ingår i domstolens ledningsgrupp, innebär att kammarrättens handläggare rapporterar direkt till henne.

Regeringen utnämnde tidigare under året Annelie till kammarrättsråd. Hon tillträdde den befattningen samtidigt som hon började som kansliavdelningschef.

– Det är väldigt positivt att Annelie har tackat ja till att tillträda som kansliavdelningschef. I den rollen är chefserfarenhet från både domstol och myndighet värdefullt. Annelie har en gedigen bakgrund inom båda dessa områden, säger kammarrättspresidenten Stefan Holgersson i samband med beslutet att utse Annelie till kansliavdelningschef.

*Kansliavdelningschefen och
kammarrättsrådet Annelie Sjöberg*

ANTECKNINGAR FÖR KAMMARRÄTTEN

FÖREDROGS
OCH BESLÖTS DOM/FAT
AVD
N:de
BESLUT MEDDELA

Närvarokontroll genom ansiktsigenkänning på en gymnasieskola

(mål nr 5888-20*)

En gymnasieskola i Skellefteå har i ett försöksprojekt använt ansiktsigenkänning för att registrera elevers närvaro. Elever och vårdnadshavare hade lämnat samtycke till behandlingen. Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) genomförde en tillsyn och beslutade efter denna att gymnasienämnden skulle betala en administrativ sanktionsavgift på 200 000 kr och tilldelade även nämnden en varning. IMY konstaterade i beslutet att gymnasienämnden genom att använda ansiktsigenkänning för närvarokontroll behandlat personuppgifter i strid med vissa bestämmelser i EU:s dataskyddsförordning. Kammarrätten instämde i IMY:s bedömning att gymnasienämnden behandlat personuppgifter i strid med dataskyddsförordningen. Vad gäller beslutet att påföra nämnden administrativ sanktionsavgift, sanktionsavgiftens storlek samt beslut att tilldela varning ansåg kammarrätten att det inte fanns skäl att göra någon annan bedömning än IMY.

Urmakare ska betala höga sanktionsavgifter med stöd av penningtvättslagen

(mål nr 2311-21*, 2331-21*, 2334-21*)

Kammarrätten beslutade att tre bolag i centrala Stockholm som säljer exklusiva klockor ska betala sanktionsavgifter på flera miljoner kronor för att de inte har följt reglerna om penningtvätt. Länsstyrelsen har vid sin tillsyn kommit fram till att de tre bolagen inte fullgjort sina skyldigheter att se till att deras verksamhet inte utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolagen har bland annat haft en omfattande kontanthandling med mycket höga belopp, men saknat rutiner för kundkännedom och har inte bedömt vilka risker för penningtvätt som verksamheten kunnat medföra. Länsstyrelsen ansåg att bolagens överträdelser varit av stor omfattning, rört höga belopp och skett systematiskt och att de därför ska betala sanktionsavgifter. Förvaltningsrätten i Stockholm gjorde i stort sett samma bedömning som länsstyrelsen men sänkte sanktionsavgifterna för två av bolagen. Kammarrätten ändrade förvaltningsrättens domar gällande dessa två bolag och ansåg att överträdelserna har varit så allvarliga att det motiverar högre sanktionsavgifter.

*Mål som har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen

HALLÅ DÄR PEDER LILJEQVIST...

Peder Liljeqvist, kammarrättslagman och avdelningschef, utredde under 2021 mediernas förutsättningar att granska hanteringen av pandemin.

Text: Maria Erlandsson

Varför tillsattes utredningen?

Flera medier och branschorganisationen Tidningsutgivarna påtalade att det fanns problem med insynen. Det fanns en bild av en tystnads-kultur och att myndigheterna hade hänvisat till sekretessreglerna på ett sätt som inte var förenligt med offentlighetsprincipen och meddelarskyddet. Det gällde bland annat förfrågningar till hälso- och sjukvården om hur utbredd smittan var. Eftersom det handlar om grundlagsstadgade rättigheter i Sverige, som är särskilt betydelsefulla under en kris, var det viktigt att frågan blev utredd skyndsamt.

Varför fick just du uppdraget?

Jag gissar att det beror på att jag har lång erfarenhet av offentlighets- och sekretessfrågor i olika sammanhang, bland annat genom utbildningar på Domstolsakademien och inte minst ett antal tidigare statliga utredningar på uppdrag av regeringen eller Justitiedepartementet.

Hur gick du tillväga?

Min sekreterare, rådmannen Alexander Warnolf, och jag intervjuade ett antal journalister, skickade en enkät till 100 kommuner och gick igenom hundratals kammarrättsdomar som rörde frågor om att granska myndigheternas hantering av pandemin. Vi tog också del av de många förfrågningarna till Tillväxtverket och inhämtade synpunkter från fackförbund och branschföreträdare.

Och vad kom ni fram till?

Slutsatsen var att även om det har funnits brister berodde det främst på att myndigheterna inte var riggade för den störtflod av förfrågningar och den ärendehantering som pandemin innebar. I den mån tider för utlämnande av allmän handling med mera inte följdes så berodde det snarare på att det inte fanns kapacitet att hantera den stora mängden förfrågningar än att myndigheterna, i strid med lagstiftningen, medvetet förvägrade och försvårade journalisternas insyn och granskning. Det har dock funnits områden som har varit problematiska, där man har tolkat sekretessregler allt för snävt. Allt sammantaget är min bedömning att pandemin var ett stresstest för offentlighetsprincipen och meddelarskyddet, men att betyget till det offentliga Sverige blev gott.

Kommer utredningen att leda till några förändrade regelverk eller rutiner?

Det ingick inte i uppdraget att föreslå förändringar, men jag har valt att ändå lämna vissa rekommendationer om åtgärder. Det handlar bland annat om att höja kunskapsnivån om offentlighetsprincipen bland anställda på myndigheter och om vissa mindre justeringar av några bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen.

*Administrativa fiskalen Emma Persson
Domstolshandläggaren Lucie Anderson
Administrativa föredraganden Tomas Lif*

Utredningsuppdrag

Kammarrätten bidrar ofta med såväl utredare som sekreterare till olika statliga utredningar. Sådana uppdrag är både utvecklande för den enskilda medarbetaren och nödvändigt för utredningsväsendet. Utredningarna som kammarrättens medarbetare deltar i rör ofta frågor som aktualiseras i förvaltningsdomstolarna.

EN ARBETSPLATS MED PLATS FÖR ALLA

Att veta vem som bestämmer vad och när skapar trygghet och stabilitet. Men alla medarbetare behövs, oavsett roll! Kammarrättens arbete med Vi+ syftar till att motverka osunda strukturer, negativt bemötande och gamla ovanor. Domarna Eva Östman Johansson och Björn Berselius är båda engagerade i Vi+.

Text: Maria Erlandsson

Får man gå bakom ordförandens stol? Ska domsförslag delas ut i en bestämd ordning vid föredragning? Bör mottagarna av ett mejl stå i någon särskild ordning? Är det ok att äta var som helst eller ska jag sitta med kollegorna? Svaren kan verka självklara på en modern arbetsplats, men i en organisation som bygger på en lagstadgad hierarkisk ordning har det funnits en osäkerhet också kring det som inte har med arbetet att göra. Samtidigt har många uppfattat det som genant att fråga. Vilka är då svaren? Du hittar dem i kammarrättens broschyr om Vi+. Du går genom rummet på det sätt som är smidigast, delar ut papper i den ordning som kollegorna sitter, skriver mottagarna allteftersom du kommer på dem och äter där det finns plats.

Kunskap och medvetenhet

Kammarrättens arbete med Vi+ började i efterdyningarna av #Metoo. Så småningom riktades ljuset mot rättsväsendet. Kvinnliga jurister skrev uppopp och fokus hamnade på likabehandling i domstolsmiljön. Frågorna diskuterades livligt också på kammarrätten som gjorde en undersökning bland medarbetarna. Genom seminarier och workshoppar fångade domstolen upp synpunkter och tankar. Gruppen Vi+ bildades med målet att

öka kunskap och medvetenhet om diskriminering och likabehandling i domstolsmiljön, med den hierarkiska struktur och de definierade roller som finns på arbetsplatsen. I detta ingår sedan tidigare diskrimineringsgrunderna: kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Målet? En öppen arbetsplats som tar tillvara all kompetens.

Eva Östman Johansson och Björn Berselius, båda domare, är engagerade i Vi+. Gruppen, som består av olika kategorier av medarbetare, ska hitta och motverka mönster som inte ska förekomma på arbetsplatsen.

Tydliga mandat

En domstol har en beslutsordning med tydliga mandat, alla ska och kan inte bestämma lika mycket om allt. Men det har historiskt funnits – och till viss del finns det fortfarande – normer och beteenden som inte fyller någon funktion, där medarbetare inte behandlas lika som människor. Det är inte okej och det ska vi motverka, säger Björn.

Gruppen Vi+ ska uppmärksamma cheferna om de ser något som domstolen bör hantera. Medarbetarna kan själva kontakta och tipsa gruppen, och ▶

det går att vara anonym. Gruppen arbetar också med information och påverkan inom domstolen, bland annat med broschyren där till synes enkla frågor besvaras på ett tydligt och avväpnade sätt.

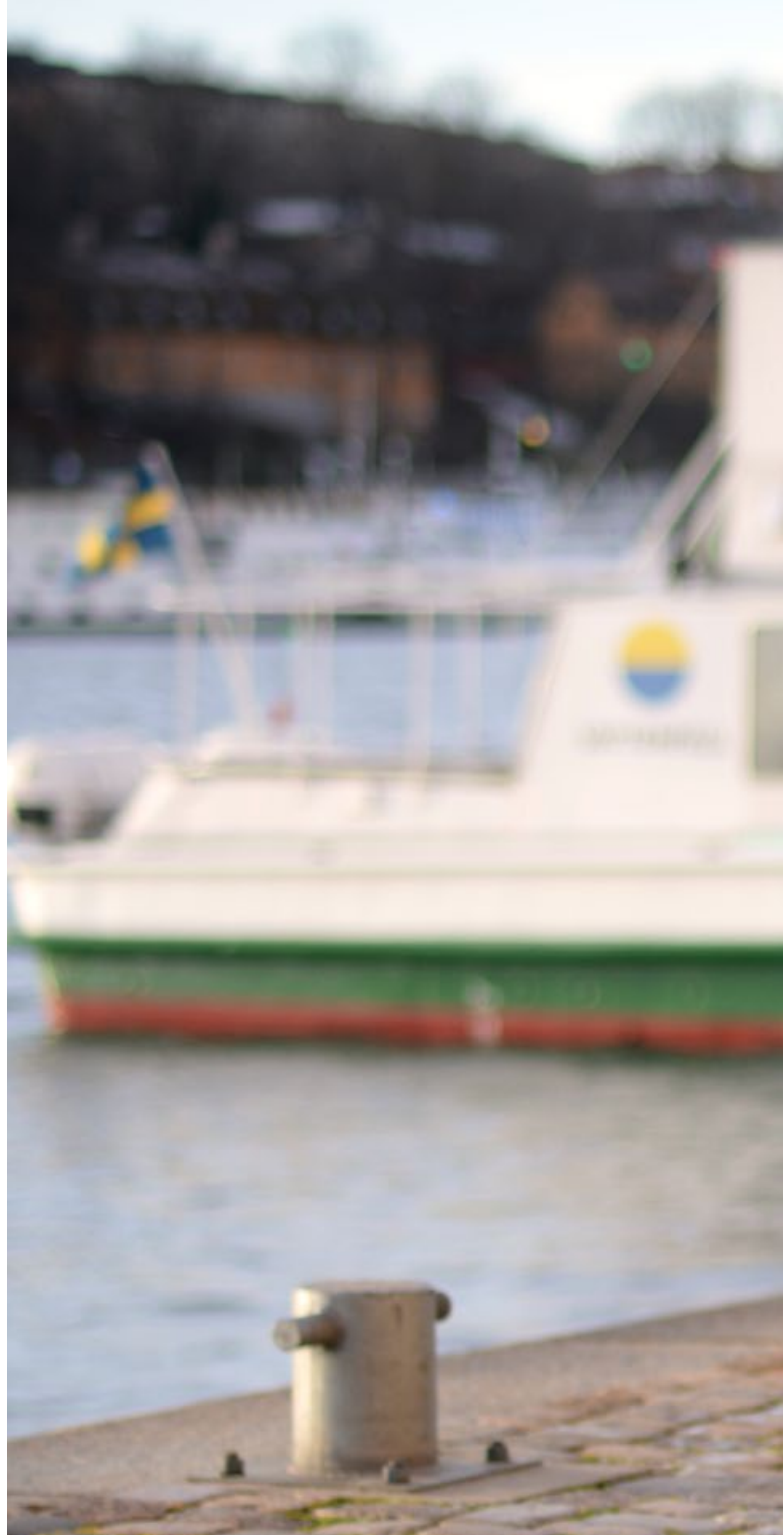
Både Björn och Eva ser att många ålderdomliga strukturer har försvunnit genom åren, men att det också återstår utmaningar. Det kan vara subtila uttryck som är svåra att se för den oinvidde, men som har ett signalvärde i domstolsvärlden.

– Det kan till exempel handla om hur arbetsrummen fördelas, säger Eva.

Arbetsgivarintresse

De allra flesta trivs bättre med ett öppet arbetsklimat, men enligt Eva finns det även ett arbetsgivarintresse av att undanröja sådant som skapar vantrivsel och som gör att människor inte kan vara sitt bästa jag.

– Som arbetsplats ska vi bygga självförtroende hos medarbetarna så att vi får och kan ta tillvara alla goda idéer, oavsett från vem de kommer. En sådan arbetsplats fungerar bäst. Det ska vara kul att gå till jobbet, säger Eva.

Kammarrättens arbetsgivarerbjudande

Kammarrätten har som domstol ett viktigt samhällsuppdrag och våra medarbetare har en central roll i detta. Här värderar vi professionalism, tydlighet och viljan att bidra till det goda samhället ur ett medborgarperspektiv. Vi arbetar på ett korrekt och rättvist sätt och alla blir lyssnade på. Du är värdefull, oavsett roll och hur länge du har arbetat hos oss. Vi tror på eget ansvar och viljan att lära sig. Vi är stolta över det vi gör och vi hoppas att du vill bli en del av det.

*Kammarrättsrådet Björn Berselius och kammarrättsrådet
tillika vice ordföranden Eva Östman Johansson*

REGISTRATUR + KANSLIER = SANT

Samarbete leder till effektivitet. Det blev en grundläggande tanke i Pär Hemmingssons och Clara Ljunggrens arbetsgrupp som fick namnet GEM. De gick grundligt tillväga.

Text: Maria Erlandsson

En arbetsgrupp, bestående av bland andra kammarrättsrådet tillika vice ordföranden Pär Hemmingsson som ordförande och kammarrättsassessorn Clara Ljunggren som sekreterare, fick i början av året i uppdrag att se över arbetet på registraturen och kansliavdelningen. Bakgrunden till uppdraget var att digitaliseringen av målhanteringen gjort att arbetssättet hade förändrats och att tyngdpunkten i utförandet av vissa arbetsuppgifter hade förskjutits. En utgångspunkt för uppdraget var att kammarrättens målhantering ska vara effektiv med en fördelning av arbetsuppgifter som är motiverad.

Arbetsgruppen tog namnet GEM – Gruppen för en effektiv målhanteringsprocess. I gruppen ingick representanter för registraturen, kansliavdelningen och arkivet. För att GEM:s förslag skulle vara väl underbyggda genomförde gruppen intervjuer med alla berörda medarbetare. De hade också workshoppar med representanter för övriga

avdelningar inom kammarrätten. Gruppen jämförde med hur andra liknande domstolar arbetar. GEM:s slutsatser och förslag presenterades i en rapport som redovisades för kammarrättspresidenten i maj. I rapporten föreslår de bland annat att registraturen ska göra den fullständiga registreringen av inkommande mål, inklusive aktbilagring, och att registraturen och kansliet ska ha ett närmare samarbete och i vissa fall kunna utföra varandras arbetsuppgifter.

Kammarrätten har nu påbörjat arbetet med att successivt genomföra de förslag som GEM lade fram.

– Vi fick många kloka synpunkter under arbetet i GEM. Det var väldigt roligt och stimulerande att den här typen av förändringsarbete möttes av ett så stort engagemang hos dem som kan frågorna bäst, de berörda medarbetarna själva, säger Pär.

*Kammarrättsrådet
Pär Hemmingsson*

KAMMARRÄTTSÅRET 2021 I KORTHET

2021 arbetade och umgicks vi på nya sätt. Inte bara målhanteringen blev mer digital utan också sociala kontakter och besök skedde i olika former.

JAN

Januari

Föredragande juristerna Angela Wachtmeister och Karl Bratt Rosén blir kammarrättssekreterare, en befattning som inrättades för att möjliggöra karriärutveckling för föredragande jurister.

FEB

Februari

Regeringen utnämner Stefan Holgersson, lagman vid Förvaltningsrätten i Stockholm, till kammarrättspresident.

MAR

Mars

Kammarrätten tar emot en uppsatspraktikant som under våren arbetar med sin uppsats och samtidigt arbetar praktiskt med målhantering och därmed får en inblick i domstolens arbete.

31/3 fyller migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolens 15 år. Årsdagen uppmärksammas genom en digital quiz och filmade tillbakablickar på domstolen genom åren.

APR

April

Mari Andersson, tidigare justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen, avslutar sitt uppdrag som tf. kammarrättspresident.

Författaren och biträdande statsepidemiologen Anders Wallensten föreläser om forskning och evolution samt ger goda råd om hälsogåtan.

*Fd. justitierådet
Mari Andersson*

*Kammarrättspresidenten
Stefan Holgersson*

Praktikanten och juriststudenten Frida Lundgren

Kammarrättsråden Eva Gullfeldt och Fredrik Hammarström respektive kammarrättssekreterarna Karl Bratt Rosén och Angela Wachtmeister

Domarmöte i EU-domstolen

Domarmöte i EU-domstolen

*Kammarrättsfiskalen
Matilda Burman - Vinnare kammarrättsloppet, dam*

*Kammarrättsrådet
Fredrik Hammarström - Vinnare kammarrättsloppet, herr*

MAJ

Maj

Arbetsgruppen GEM föreslår i en ny rapport ett närmare samarbete mellan kanslier och registratur.

Stefan Holgersson tillträder som kammarrättens 42:a president.

Studenter från Lunds universitet besöker kammarrätten.

JUN

Juni

Kammarrätten ansluts till ett elektroniskt arkiv, vilket innebär att mål blir överförda från domstolarnas verksamhetsstöd för målhantering, Vera, till e-arkivet.

Kammarrätten gör en enkät till medarbetarna om hur de har upplevt arbetet under pandemin. En stor majoritet visar sig vara positiv till att möjligheten till distansarbete finns kvar även efter pandemin.

13 sommarnotarier från fem olika lärosäten stöttar under sommarens kammarrättens fem dömande avdelningar och sommarkansli. De får också en inblick i domstolens organisation och avdelningar samt måltyper.

Hälsojakten, där medarbetarna kan tjäna poäng genom olika må-bra-aktiviteter, pågår fram till i mitten av juni.

JUL

Juli

Kammarrättslagmannen Eva-Lotta Hedin utnämns till lagman vid Förvaltningsrätten i Stockholm.

AUG

Augusti

Rolf Bohlin, kammarrättsråd tillika vice ordförande, förordnas till tf. lagman och avdelningschef på avdelning 2.

SEP

September

Första stegen tas i kammarrättens stegtävling som pågår till i mitten av oktober och engagerar en majoritet av medarbetarna. Destinationen är Rom och först på plats bland avdelningslagen är avdelning 2. I singelklassen segrade föredragande juristen Nicklas Hietala genom att ensam trampa hela 938 750 steg.

Kodioxidbantaren Staffan Lindberg håller en musikalisk ståuppföreläsning med klimatkunskap och om hur vår livsstil påverkar klimatet, från diskbänken till den globala ekonomin.

Årets kammarrättslopp går av stapeln. I löpklassen deltog 15 personer och ledartrojorna i respektive klass medaljerades efter målgång. I damklassen segrade Matilda Burman på tiden 30 minuter 15 sekunder. I herrklassen var Fredrik Hammarström först på tiden 28 minuter.

Josephine Boswell tillträder som nytt adjungerat råd med uppdrag att vara ett halvår på kammarrätten och ett halvår på Förvaltningsrätten i Stockholm.

OKT

Oktober

Annelie Sjöberg tillträder som kansliavdelningschef.

NOV

November

Porträttet av före detta kammarrättspresidenten Thomas Rolén avtäcks. På plats vid minglet i kammarrättens entréhall är domstolens medarbetare, några tidigare och nuvarande kollegor på systerdomstolarna på Riddarholmen, Förvaltningsrätterna i Stockholm och Uppsala, Thomas Roléns familj, konstnären Patrik Graham och förlagan själv, numera generaldirektör för Domstolsverket. Porträttet blir upphängt tillsammans med de övriga tidigare kammarrättspresidenterna i domstolens Plenisal.

Frida Lundgren och Sofie Falk avslutar sin tio veckor långa praktik på kammarrätten som en del av juristutbildningen.

Hovrättspresidenten Anders Perklev tänder julgranen som sprider sitt sken över Riddarholmen fram till januari 2022.

Antanas Muralis, ministerråd vid Litauens ambassad, besöker kammarrätten. Frågor om provningstillstånd är på agendan.

Kammarrätten inleder arbetsplatsträffar där chef och medarbetare diskuterar angelägna frågor kring bland annat arbetsmiljö.

Kammarrättsråden Fredrik Hammarström och Eva Gullfeldt deltar på ett domarmöte i EU-domstolen i Luxemburg.

Årets informationsmöte för förvaltnings- och tingsrättsnotarier hålls tillsammans med Svea hovrätt.

DEC

December

Under året uppnår nio medarbetare NOR, utmärkelsen för 30 år av nit och redlighet i statens tjänst. Eftersom högtidligheterna 2020 sköts upp på grund av pandemin prisas hela 19 jubilarer detta år, varav ett tiotal i december.

Kammarrättens årliga Plenum samlar, digitalt och fysiskt, närmare 70 ledamöter. Arrangemanget följer ett traditionsenligt upplägg med att kollegium blir utsett liksom valberedning för nästa år. Därefter ansluter årets assessorer för att motta sina inramade diplom.

Domstolskören, under ledning av luciageneralen Magnus Schultzberg, leder ett digitalt luciatåg med tärnor, stjärngossar och tomtar som fyller Riddarholmskyrkan med ljus och sköna toner. Sex Stockholmsdomstolar tar del av arrangemanget på distans.

Lucia är Julia Romeis, fiskal på avdelning 4.

Lidija Jakobsson, ordningsvakt vid kammarrätten, utbildar kollegorna i hjärt-lungräddning (HLR).

Malin Averstad Ryd från företaget Make Equal föreläser på temat normer och inkludering.

Lagmannen
Eva-Lotta Hedin,
Förvaltningsrätten i Stockholm

Adjungerade rådet
Josephine Boswell

Porträtt av
fd. kammarrättspresidenten
Thomas Rolén

Julgranen på Ridдарholmen

Ministerrådet
Antanas Muralis

Kammarrättsrådet och tf.
kammarrättslagmannen
Rolf Bohlin

Diplomerade assessorer vid Plenum

Ledningsgruppen

Överst från vänster:

Tomas Lif
Administrativ föredragande

Rolf Bohlin
Tf. kammarrättslagman

Heléne Löving
Kanslichef och
kammarrättsråd

Peder Liljeqvist
Kammarrättslagman

Annelie Sjöberg
kansliavdelningschef
och kammarrättsråd

Främre raden från vänster:

Anita Linder
Kammarrättslagman

Stefan Holgersson
Kammarrättspresident

Annica Lindblom
Kammarrättslagman

Christian Groth
Kammarrättslagman

Emma Persson
Administrativ fiskal

ORGANISATIONEN

Kammarrättspresident

Administrativa
enheten

Kanslichef

Avdelning 1-5

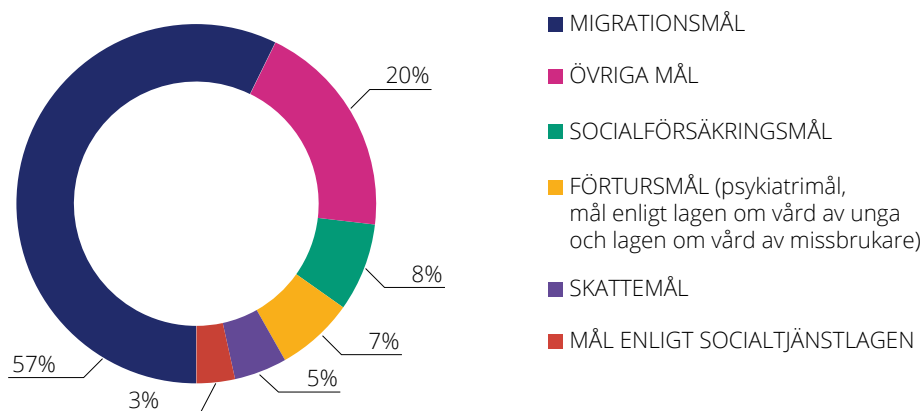
Kammarrättslagman

Kansliavdelningen

Kansliavdelningschef

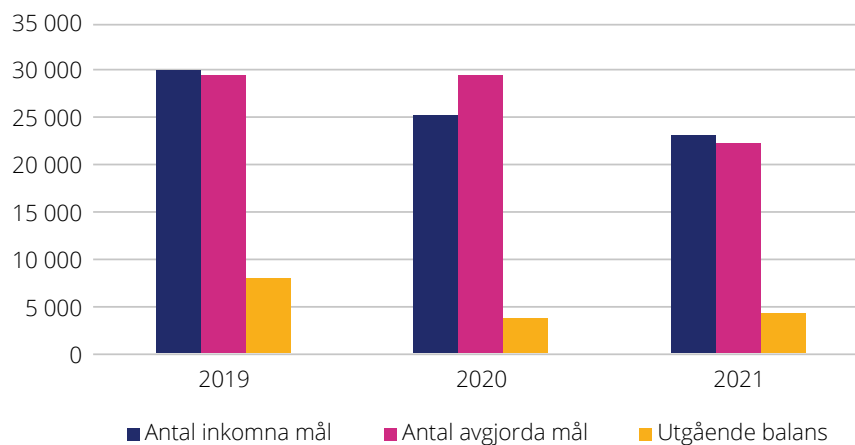
STATISTIK

Andel av samtliga avgjorda mål

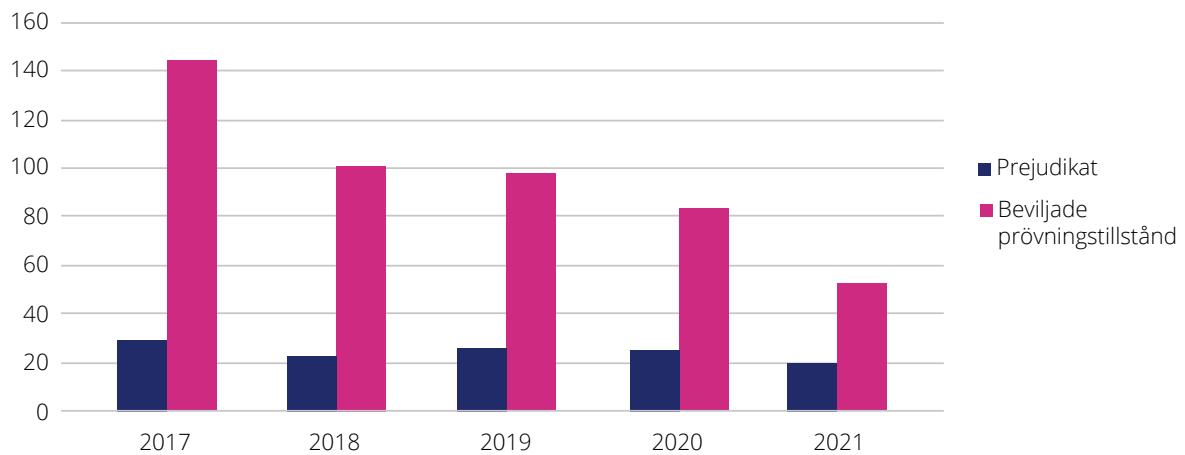

Inkomna, avgjorda och balanserade mål (per tidsperiod)

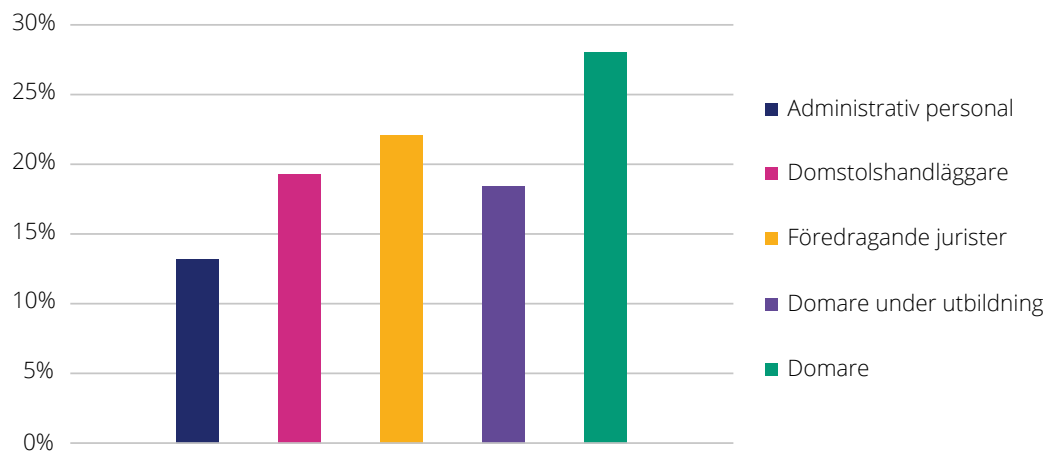

Antal prejudikat och beviljade prövningstillstånd – Migrationsöverdomstolen

---

Fördelning av personalkategorier i procent vid Kammarrätten i Stockholm

Porträtt av tidigare kammarrättspresidenter vid Kammarrätten i Stockholm
Reidunn Laurén (1994–1997) och Gustaf Hedborg (1961–1979)

KAMMARRÄTTEN I STOCKHOLM
SVERIGES DOMSTOLAR